

Spørsmål om svaksynte og blindes rettigheter etter opplæringsloven

Kunnskapsdepartementet viser til direktoratets brev 12.06.17, med vedlegg, på bakgrunn av henvendelse fra Fylkesmannen i Østfold, samt tilsvarende oversendelser fra direktoratet henholdvis 28.07.17 og 20.02.18 av henvendelser fra fylkesmennene i Oslo og Akershus og Aust- og Vest-Agder.

På bakgrunn av direktoratets generelle veiledningsansvar for landet som helhet, finner vi det hensiktsmessig at dette svaret går til direktoratet, slik at direktoratet på egnet måte kan videreformidle departementets standpunkt.

TOLKNINGSUTTALELSE | 07.06.2018

Gjelder

- [Opplæringslova - § 4A-2 Rett til spesialundervisning på grunnskolens område](#)

Vi forstår saken slik at det beskrevne behovet ikke er knyttet til grunnskoleopplæring, med eventuelt tilknyttet behov spesialundervisning, for å kunne oppfylle ordinære kompetansemål i læreplanverket. Spørsmålet er således om den angitte målgruppen vil kunne ha rett til opplæring i mobiltelefon etc. med digital talestøtte for å kunne utvikle grunnleggende ferdigheter for å mestre dagliglivets gjøremål, for å kunne kommunisere med andre og ellers oppnå nødvendig stimulans, på grunnlag av opplæringsloven § 4A-2 andre ledd:

"Vaksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande

dugleik, har rett til sliik opplæring".

Dette leddet fører videre retten til opplæring i grunnleggende ferdigheter for voksne slik den tidligere har vært regulert i opplæringsloven § 5-2. Når rettighetene skal fastsettes, må kommunen, på bakgrunn av sakkyndig vurdering, vurdere den enkeltes individuelle behov for opplæring i grunnleggende ferdigheter. Det er videre nødvendig å gå til forarbeidene til den nevnte tidligere § 5-2, jf. NOU 1995: 18 og Ot. prp. Nr 46 (1997-1998) for å få mer veiledning. I forarbeidene nevnes flere eksempler på hva som menes med grunnleggende ferdigheter:

- evne til å mestre dagliglivets gjøremål
- grunnleggende kommunikasjonsferdigheter
- grunnleggende lese- og skriveferdigheter
- evne til å bevege seg

Videre sier forarbeidene at kommunen til en viss grad kan ta økonomiske hensyn når tilbudet skal utformes, og trenger ikke nødvendigvis å tilby et heltidstilbud. Det kan også legges vekt på hvilke tidligere opplæringstilbud den voksne har fått. Det framgår dessuten at loven ikke setter noen tidsbegrensning og at enkelte voksne kan ha behov for opplæring i grunnleggende ferdigheter livet ut, men dette vil bare være aktuelt i svært få tilfelle.

Departementet legger til grunn at det omtalte andre leddet i § 4A-2 etter sin intensjon og tradisjonelle forståelse, gjelder for personer som har vesentlige funksjonsnedsettelse, eventuelt også personer som på grunn av sykdom eller ulykke har behov for relæring av slike grunnleggende ferdigheter. Departementet viker imidlertid tilbake for å tolke bestemmelsen dit hen at den også omfatter opplæringsbehov som følger av vanlig svekkelse på grunn av alderdom eller voksne med ulik grad av lese- og skrivevansker som ikke skyldes funksjonsnedsettelse for øvrig.

Når det gjelder evnen til å mestre dagliglivets gjøremål, ligger det i sakens natur at den også vil kunne påvirkes av den digitale utviklingen i samfunnet. Denne utviklingen påvirker dessuten muligheten for kommunikasjon og stimulans som er tilpasset et godt og selvstendig liv i dagens samfunn. Den aktuelle bestemmelsen er etter departementets oppfatning å forstå slik at den har karakter av å være en rettslig standard som også tar høyde for behov som naturlig følger av samfunnsutviklingen.

I henvendelsen fra Blindeforbundet i Østfold, vises det til at betalingsløsninger for banker, betalingsapplikasjoner for kollektivtransport, rutetabeller for buss, tilgang på lydbøker og kommunikasjon gjennom sosiale medier og e-postløsninger nå i større og større grad blir tilrettelagt for nettbrett og smarttelefoner. Departementet er enig i dette, og er åpen for at dersom blinde og svaksynte, på bakgrunn av sakkyndig vurdering, har behov for opplæring i bruk av programvare for syntetisk tale til nettbrett og smarttelefoner, vil de kunne ha rett til det på grunnlag av den omtalte bestemmelsen ut fra hva som må anses som adekvat og rimelig, og så langt dette ikke dekkes gjennom NAV.

Departementet understreker at selv om det vil være en dynamikk her fordi den tekniske utviklingen går

videre, må det legges til grunn at den tekniske utviklingen må være rimelig etablert slik at kommunen vil ha mulighet til å få tak i egnet personale som kan stå for opplæringen. Departementet antar også at hva som faktisk er nødvendig opplæring etter omstendighetene vil kunne påvirkes av hva en person har fått opplæring i tidligere, selv om det er skjedd en ny utvikling på området.

Vår referanse: 2018/9096-7